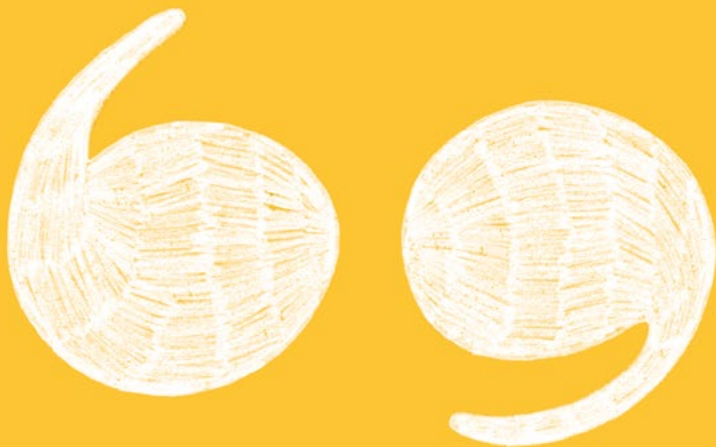

Inspirerende verhalen over
samenwerken met ouders

Schouder – *aan* – schouder

Een uitgave van
**Gemeente Den Haag, SPPOH, Ons Verbind,
Stichting Jeugdwerk & Project Buitenkans**

Schouder
aan schouder

**Inspirerende verhalen
over samenwerken
met ouders**

Eerste druk
2023

Inhoud

1) Inleiding	p. 8
2) Over misverstanden	p. 10
3) Effectieve Communicatie	p. 16
4) Communicatie op orde? Dan aan de slag!	p. 26
5) Meer nodig? Meer tips!	p. 34

1)

Inleiding

Ploeteren kan het zijn: ouders betrekken bij het onderwijs van hun kind. Daarin sta je als school niet alleen. Sinds 2022-2023 werkt Project Buitenkans aan meer kansengelijkheid en dus ook meer ouderparticipatie in de wijken Bouwlust, Moerwijk en Transvaal (Den Haag). Wat we zien, is dat ouderparticipatie eigenlijk overal lastig te organiseren is. Door in deze wijken in gesprek te gaan met ouders en door inzet van professionals hebben we boven tafel gekregen wat die participatie nou eigenlijk in de weg staat én wat ervoor nodig is om dat te veranderen. Het goede nieuws? Het draait vooral om betere communicatie.

In dit boekje bieden we mogelijkheden voor meer en constructiever contact met ouders. Daarnaast hopen we dat de voorbeelden iets in beweging brengen. Voorbeelden van praktische situaties, waar met kleine veranderingen grote resultaten zijn geboekt. En waar een andere manier van communiceren écht het verschil maakte.

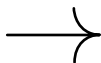
Veel plezier en inspiratie!

2)

Over misverstanden

Waarom een gebrek
aan kersthulp geen
desinteresse betekent

Betrokken ouders zijn voor alle leerlingen belangrijk en voor leerlingen die opgroeien in een kansarme omgeving al helemaal. Helaas blijken juist deze ouders vaak lastig te bereiken. Het is makkelijk om die lastige bereikbaarheid op te vatten als onwil, of desinteresse. Uit onderzoek en gesprekken met ouders blijkt dat dat juist het laatste is dat er speelt. Wat wel? Nou, schaamte bijvoorbeeld - voor een thuissituatie die geen schoonheidsprijs verdient. Of angst om de regie over het eigen kind kwijt te raken zodra er een officiële instantie in beeld komt. Of andere verwachtingen van school door een andere culturele achtergrond. Je ziet: over en weer spelen er nogal wat misverstanden. Dáár kun je dus maar beter over praten.

Ik dacht nog: jullie geven toch aan dat jullie willen helpen? Waarom reageert er dan geen éneke ouder als we vragen om extra hulp bij de voorbereidingen voor kerst? Normaal los ik het dan zelf op, maar nu besloot ik het gewoon te vragen. Bleek dat ouders echt wel bereid waren om te helpen, maar dat dat door hun religieuze achtergrond met kerst niet goed kon. Daar kunnen we dan heel principieel over gaan doen, maar we kunnen ook het hogere doel voor ogen houden en het kerstfeest gewoon eindejaarsfeest noemen. Daarmee bleek het misverstand ontmanteld. Er was ineens hulp genoeg.'

Intern begeleider Haagse PO-school

‘Paarse Vrijdag – een solidariteitsdag met de lhbt-ge-meenschap - kwam eraan en de school wilde daar blijkbaar klassikaal aandacht aan besteden. Wij als ouders waren daar alleen helemaal niet over geïnformeerd. We hoorden het via via en ook pas kort van tevoren. Echt veel ouders hebben toen hun kinderen thuisgehouden die dag. Een paar van die ouders hebben daarna de school benaderd om aan te kaarten wat voor hen het gewicht is van zo’n dag. En ook om te praten over welke invulling van Paarse Vrijdag voor iedereen wél zou werken. Die overeenstemming kwam er. Het grootste bezwaar van de ouders was eigenlijk dat hen in eerste instantie niets was gevraagd.’

Ouder Haagse PO-school

‘Er was één moeder, die het bij een koffieochtend bijna terloops tegen me zei: “Logisch dat ze niet op jouw oproep reageren, ze zijn gewoon bang.” Bang dacht ik? Waarvoor dan? Ik ben er nota bene om die ouders te ondersteunen! Ik sloot aan bij een koffieochtend en probeerde het daar onder de aanwezige moeders bespreekbaar te maken. Wat aan mijn functie maakt angst los, wat denken jullie dat mijn functie inhoudt? Het bleek dat er spookverhalen in de wijk rondgaan; dat sociaal maatschappelijk werk de deur openzet voor uithuisplaatsingen, over verlies van het ouderlijk gezag. Het was zo nodig en zo waardevol om bij de koffie en in een informele sfeer te kunnen uitleggen wat al die extra functies op school nou eigenlijk allemaal inhouden. Maar nog meer om te benadrukken dat we aan hun kant staan. Dat we naast en met de ouders werken. Niet tegen hen.’

Intern begeleider Haagse PO-school

‘We hebben een streng deurbeleid op school: ’s ochtends mogen ouders het gebouw niet in, alleen na schooltijd zijn we open om ouders met vragen te ontvangen. We doen het zo omdat het veiliger en rustiger is. Dat is voor mij vanzelfsprekend en begrijpelijk, maar bij de ouders stuitte het op veel weerstand. Het wantrouwen groeide voelbaar, er werd over gespeculeerd waarom we zo streng deden. Daar kan ik dan van alles van vinden, maar het toont vooral aan dat wij de impact onderschat hebben en dat de communicatie niet toereikend is geweest. Daar zijn we dus opnieuw mee begonnen: via verschillende kanalen, tijdens alle informatieavonden en steeds met uitleg over het waarom. Dat helpt echt. Het begrip is groter. En daarmee is de onrust van de baan.’

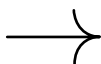
Directeur Haagse PO-school

3)

Effectieve communicatie

Een pleidooi voor een
goede winterjas

Er zijn gedurende het schooljaar een hoop dingen waarover je met ouders wilt communiceren. Hoe een kind zich gedraagt, bijvoorbeeld. Of over luizen kammen of slechte cijfers. Dat betekent dat je goed moet nadenken over hoe je al die verschillende boodschappen over het voetlicht wilt krijgen. Soms werkt WhatsApp beter dan mail. Soms is het zinnig om dingen al een half jaar van tevoren aan te kondigen. In alle gevallen geldt: je boodschap komt beter aan als een ouder wéét wie je bent en wat je van elkaar kunt verwachten. Zo maak je daar een begin mee:

1. Laat je zien en spreek je uit

Het is zoveel makkelijker om met elkaar te praten als je elkaar al kent. Daarom helpt het enorm als je als leerkracht, directeur of intern begeleider op vaste momenten 'zichtbaar' bent. Investeer dus in écht contact (en in een goede winterjas) en heet leerlingen en hun ouders welkom wanneer ze 's ochtends het schoolplein oplopen. Organiseer regelmatig een informatieavond en laat alle teamleden zich daar voorstellen. Durf je uit te spreken als je dingen opmerkt die spelen. Plan wekelijkse koffieochtenden en regelmatige informatieavonden waarbij je ouders uitnodigt om zich ook uit te spreken. En: herhaal dit alles zo vaak als gewenst is. Want hoe meer routine er komt, hoe groter de aanwas is.

2. Maak duidelijk wie wat doet

De schoolleider, de intern begeleider, de adviseur van het samenwerkingsverband, de schoolmaatschappelijk werker, de leerkracht, de gedragscoach en de oudercoördinator: veel ouders hebben geen idee wie wat precies doet binnen een school, of waarom. Benut daarom al je communicatieplekken – van schoolgids tot koffieochtend en van schoolhek tot informatieavond – om steeds weer uit te leggen wat de verschillende functies zijn. En ook waarom ze belangrijk zijn voor het welzijn van de kinderen.

3. Leg uit dat iedereen hetzelfde wil

Sommige ouders ervaren wantrouwen richting de school als instituut. Soms komt dat door persoonlijke, vroegere ervaringen. Soms komt dat door verhalen in de wijk. Soms komt dat door botsingen met andere 'officiële' instanties. Zeker voor deze ouders is het fijn wanneer je steeds weer benadrukt dat iedereen op en rondom school hetzelfde doel nastreeft: een gelukkig kind dat de ruimte en motivatie voelt om zich te ontwikkelen. Heb je het idee dat deze boodschap niet meteen landt, of stuit je op scepsis? Leg het gewoon nóg een keer rustig uit. Vertrouwen komt te voet en gaat te paard. Zeker bij ouders die veel stress ervaren.

4. Ben aanwezig in de buurt

De school is niet de enige plek waar je met ouders in contact komt en waar je passende hulp kunt bieden. Onderzoek bij welke organisaties, buurtcentra, sportclubs en muziekscholen in de buurt je kunt aansluiten en investeer in samenwerking door bijvoorbeeld bijeenkomsten rondom ouderparticipatie te organiseren. Op deze manier krijg je niet alleen meer zicht op de leefwereld van ouders en hun kinderen, maar investeer je ook in meer vertrouwen en verbinding met de school.

5. Herhaal (herhaal, herhaal)

Iedereen heeft het druk en wordt de hele dag overspoeld met informatie. Wil je dat ouders iets onthouden, dan is het dus goed om het vaak te herhalen. Sla een eerste slag aan het begin van het schooljaar en stuur daarna geregeld een herinnering. Hang informatie op, app het voor de volledigheid nog een keer rond. Investeer in wederzijds vertrouwen door je consequent aan jouw deel van de afspraak te houden. Investeer, als dat nodig is, ook in een tolk.

6. Heb geduld

Ouderparticipatie komt vooral tot stand door ouderparticipatie – als er één ouder over de brug is, volgen er langzaam maar zeker meer. Dat betekent dat je als school vertrouwen en geduld moet hebben, ook als je inzet in eerste instantie niet veel effect lijkt te hebben. Laat het contact langzaam groeien. En laat je waardering blijken aan die ouders die het voortouw durven nemen. Zij trekken de kar samen met jou.

‘Laagdrempelig contact? Daarvoor is een foto in een smoelenboek niet genoeg. Ik merk echt een enorm verschil sinds ik iedere dag op het schoolplein sta en ouders aanspreek. Gewoon, van mens tot mens, over dagelijkse dingen. “Hoe is het gegaan met de verhuizing, en is jullie andere dochter alweer beter?” Ik moet zeggen dat het in weer en wind soms best een investering is, maar de winst is enorm. Ouders stappen veel sneller naar me toe met vragen en weten me makkelijker te vinden als ze het even niet goed meer weten.’

Intern begeleider Haagse PO-school

‘In sommige culturen is het beschamend als het niet goed gaat met een kind. Iets aankarten moet dan met beleid. Ik sprak laatst een moeder. Haar kind presteerde ondermaats en ik wist dat het kind last had van faalangst. In plaats van dat te benoemen, probeerde ik het gesprek aan de gang te krijgen met alleen maar vragen. Hoe vond de moeder dat het ging? Wat zag ze zelf bij haar kind? Hoe kwam haar dochter thuis na een toets? De moeder gaf toen aan dat haar kind al loopt te balen als ze een 7 heeft. Dat bood een prachtige opening om door te vragen, net zolang tot de moeder zelf hardop kon zeggen: “Volgens mij is mijn kind faalangstig”. Waarop ik naar waarheid kon antwoorden: “Goh, dat heeft mijn kind ook”. Zonder te labelen, zonder oordeel. Vanaf daar konden we eenvoudig samen zoeken naar een goede oplossing.’

Leerkracht Haagse PO-school

‘Na de aardbeving in Turkije en Syrië vroeg de directeur van onze school aan de ouders op het schoolplein: “Wat kan ik voor jullie doen?” De waardering van de ouders voor dit kleine, maar passende gebaar was enorm voelbaar. Er werd een sponsorloop georganiseerd en dat werd een dag van veel saamhorigheid. Nog steeds hebben we het er als team over hóe bijzonder de verbinding was tussen school, ouders en kinderen op die dag. Ik weet zeker dat wat begon met een eenvoudige vraag van de directeur, ongelofelijk veel heeft betekend voor het vertrouwen en de onderlinge verbondenheid. Het maakt de drempel voor iedereen lager voor nieuw contact en voor andere gesprekken. Als we nu een koffieochtend organiseren, is het drukker dan eerst en dragen ouders zélf onderwerpen aan.’

Ouder-coördinator Haagse PO-school

‘Transparantie is essentieel. Een leraar had zonder overleg met de moeder een gedragscoach ingezet voor een kind. Dus die moeder verscheen op hoge poten op school. Ze wilde weten wie die coach zou zijn en wat hij allemaal zou doen. Logisch, natuurlijk. Net zoals het logisch is dat een leraar op zijn beurt steeds minder afstemt met een ouder, uit angst op een conflict of verzet te stuiten. Ik heb de leraar geadviseerd: vraag niet per se om toestemming als je bang bent dat je die niet krijgt, maar investeer wél in vertrouwen door de moeder steeds tijdig te informeren over wat er gebeurt en waarom. Dat deed de leerkracht vanaf toen, consequent, en dat scheelde alles. De moeder voelde zich betrokken en ervoer samenwerking, in plaats van het tegendeel.’

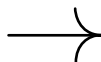
Ouder-coördinator Haagse PO-school

4)

Communicatie op orde? Dan aan de slag!

Dit zijn de 5 vormen
van samenwerken

Is de basis voor ouderparticipatie gelegd? Is er kennis gemaakt, is het vertrouwen gegroeid en is de communicatie op orde? Mooi! Dan kun je samen aan het werk. Dat kan op veel verschillende manieren. In Bouwlust, Moerwijk en Transvaal werken we met het model van de vijf partnerschappen van Actief Ouderschap van David Kranenburg. Hij onderscheidt vijf vormen van samenwerken, die allemaal belangrijk zijn voor de kansen van een kind.

1. Pedagogisch

Deze vorm van samenwerken gaat over opvoeding en gedrag. Welke normen en waarden delen de school met de ouders? En welke niet? Hoe wil je met die verschillen omgaan?

2. Didactisch

Didactisch samenwerken gaat over het leerproces van het kind. Is er thuis gelegenheid om te oefenen met de rekensommen die op school gegeven worden? En wie wil er leesouder zijn?

3. Formeel

Dit gaat over het juridische deel van de samenwerking, die vaak vorm krijgt in de Medezeggenschapsraad (MR) en de Ouderraad (OR). Ook de schoolgids of de ouderovereenkomst horen bij formeel partnerschap.

4. Informeel

Deze vorm van samenwerken gaat over alle activiteiten die zonder ouders simpelweg niet van de grond kunnen komen. Excursies, overblijven, luizencontrole, de schoolbieb. Voor informeel partnerschap is een open houding vanuit school éxtra belangrijk.

5. Maatschappelijk

Maatschappelijk samenwerken gaat over de rol van de school in de wijk. Want kinderen komen niet alleen op school, maar ook op andere plekken, zoals bij de sportvereniging of in het buurthuis. Wat levert het op om met die partijen samen te werken?

‘Lastig was het. We hadden een heel actieve ouderraad, superfijn, maar de samenwerking met school liep gewoon niet. Dat zat in weinig tastbare dingen, in de communicatie, in slechte persoonlijke matches. Die waardevolle ouderraad opdoeken wilden we natuurlijk niet, dus toen hebben we er een contactpersoon tussen gezet. Iemand die de wensen en inzichten trechtert en doorgeeft en die zorgt voor wederzijdse verslaglegging en afspraken. Dat werkt dus hartstikke goed. De samenwerking loopt nu op rolletjes.’

Directeur Haagse PO-school

‘Er kan bij gezinnen heel veel angst zijn. Daar zijn we ons soms onvoldoende van bewust. Bij ons zitten veel kinderen met gedragsproblematiek. We merkten bij ouders weerstand als we daar hulp bij wilden inschakelen. Er werd niet op mails gereageerd, formulieren werden niet ondertekend. Pas later begrepen we dat ouders vaak niet snapten wat er stond en dat ze allemaal spookverhalen hadden gehoord over het verliezen van zeggenschap over hun kind. We hebben toen een informatiebijeenkomst georganiseerd - ’s avonds zodat werk geen belemmering kon zijn - en een onderwijsonderzoeker uit de gemeenschap van de ouders uitgenodigd om te komen spreken. Dat was een belangrijke eerste aanleiding voor ouders om überhaupt te komen. En dat was fijn: hij durfde dingen zonder omhaal te benoemen. Zoals dat er, wanneer school aan de bel trekt, ook een verantwoordelijkheid voor de ouders ligt. En dat het een vorm van verwaarlozing is wanneer je bij problemen niet meewerkt. Het mooie was dat het uit zijn mond kwam. Van een buitenstaander én iemand die de ouders vertrouwen. Daarna was de drempel om een persoonlijk gesprek te beginnen praktisch verdwenen.’

Directeur Haagse PO-school

‘We hadden een sportactiviteit gepland en ouders boden aan om het fruit te verzorgen die dag. Toevallig was het ook de Week van de Gezonde School, dus dat viel al mooi samen. Het lijkt misschien een klein ding – ouders die de klassen rondgaan met een schaal met fruit nadat de kinderen een prestatie hebben geleverd – maar onderschat de impact niet. De leerkrachten vonden het echt fijn om op die informele manier contact te maken met de ouders. De kinderen waren ontzettend trots op de hulp van hun ouders. En de ouders zelf? Die voelden zich gewaardeerd en gezien. Het was maar een ‘eenvoudige’ activiteit, maar wel een met een enorm positieve impact. Iets dat nu nog doorwerkt in het contact met de ouders.’

Directeur Haagse PO-school

‘Een universele tip, maar zeker ook van toepassing op de samenwerking met ouders. Begin met de vraag: wat kan ik doen? Hoe kan ik de drempel verlagen, de ander tegemoet komen of proberen te begrijpen. Hoe kan ik me duidelijk uitspreken en vragen om hulp, bijvoorbeeld om extra handen bij het organiseren van de lunch. Daar ligt in mijn ogen het startpunt voor een school. Dat het hele team beseft dat het belang van het kind pas gediend wordt wanneer het belang van de ouders ook centraal staat.’

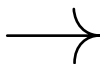
Ouder-coördinator PO-school

5)

Meer nodig?
Meer tips!

Wij hebben in de praktijk gezien. Wil je ouders betrekken bij school, dan moet je investeren in écht contact met elkaar. We hopen dat dit boekje jouw school helpt om dat voor elkaar te krijgen. Wat we ook hopen is dat de verhalen uit de praktijk een nieuw perspectief bieden op hoe je het verschil kunt maken. En laten zien hoe groot dat verschil kan zijn.

Benieuwd geworden naar de mogelijkheden op het gebied van ouderparticipatie? Dan hebben we meer tips voor je: literatuur en professionals die net als goede communicatie écht iets doen.

David kranenburg

Het model van de vijf partnerschappen van Actief Ouderschap brengt structuur aan in ouderbetrokkenheid, waardoor je er als school planmatig mee kunt werken. En dat blijkt hartstikke waardevol.

meer informatie:

tinyurl.com/actiefouderschap

Adviseur Passend Onderwijs

Een adviseurs passend onderwijs van SPPOH kan de eene makelaarsrol vervullen richting voor scholen die op schoolniveau in ontwikkeling zijn op het vergroten van de hun ouderbetrokkenheid willen vergroten.

Ouder- en jeugdsteunpunt

Ouders kunnen voor advies of informatie buiten de school ook terecht bij het ouder- en jeugdsteunpunt. Tip: neem deze informatie ook op in je nieuwsbrief en op je website.

meer informatie:

tinyurl.com/ouderenjeugdsteunpunt

Ouder-coördinator

Een externe ouder-coördinator kan als onafhankelijke partij binnen de school enorm helpen bij het winnen van het vertrouwen van ouders en met het leggen van contact. De inzet is bedoeld voor een solide start – aan het eind van het traject draagt de ouder-coördinator de taak over aan de school en ouders zelf.

Schoolmaatschappelijk werker

Een schoolmaatschappelijk werker kijkt samen met de school en met ouders hoe het welbevinden van kinderen en ouders kan worden bevorderd door hun competenties te versterken. De schoolmaatschappelijk werker is laagdrempelig te bereiken en staat openis er voor vragen van ouders, kinderen én leerkrachten.

meer informatie:

tinyurl.com/swmdenhaag

Dossier ouderbetrokkenheid – Project Buitenkans

Na twee jaar werken aan ouderparticipatie op scholen, hebben we al onze artikelen en actieplannen hierover verzameld in een online dossier. Zoals een draaiboek voor het zelf organiseren van een kennisbijeenkomst voor ouders, ib'ers, directeuren en ouder-coördinatoren. En een overzicht van praktijkkaarten die helpen als je bijvoorbeeld met ouders te maken hebben die geen Nederlands spreken.

meer informatie:

tinyurl.com/dossierouders

Project Buitenkans werkt sinds 2021 in Den Haag aan meer kansengelijkheid in het onderwijs. Dat doen we op zes verschillende scholen in Bouwlust, Moerwijk, Transvaal en Duindorp, samen met de gemeente Den Haag, SPPOH en SWV-ZHW, met subsidie van het Nationaal Programma Onderwijs.

Het is een tijdelijk project, waarbij de nadruk ligt op preventie én op een duurzaam effect. Dat laatste weegt voor ons zwaar. Kansengelijkheid is wat ons betreft een tijdloze ambitie en onze inzet is gericht op structurele verandering. Ouderparticipatie speelt daar een onmisbare rol in.

Meer weten over het belang van ouderparticipatie of Project Buitenkans? Ga naar tinyurl.com/dossierouders